

Âlimden Âlime Köprü-2

Nureddin Yıldız'ın "Hadislerle Diriliş" (116.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Ümmet-i Muhammed (Muhammed aleyhisselamın ümmeti) olmamız; hocamızdan cemaatimize, zenginimizden fakirimize, siyahımızdan beyazımıza kadar hepimizin Allah'ın kulları olduğumuz gerçeği üzerine kuruludur. Ve hepimizin tek ortak paydası kulluktur, kulluk da mükellef (sorumlu) olmayı gerektirir ve kimse sorumluluk çizgisinin dışında değildir. Herkesin birinci sıfatı kulluktur. Diğer bütün isimler ve sıfatlar bundan sonra gelir.

Kıyamet günü dirileceğimiz zaman herkes yöneticilik, âlim veya cahil olmak gibi sıfatlarından önce Allah'ın kulu olmanın gereğince dirilecektir. Bu sebeple âlim/cahil, fakir/zengin kim olursa olsun her insan, ancak kulluk sıfatından sonra gelecek ikinci derecedeki konumundan evvel Allah'a kul olduğuna düşündüğünde ümmetin içinde iyi bir yerde olabilir. Asıl misyonumuz ve varlık nedenimiz Allah'a kulluk iken sonradan kazandığımız bir unvan ya da özellik, kul olma konumumuzun yerine oturursa raydan çıkılır.

Bariz bir örnekle âlim kimse üzerinden bunu örneklemek mümkündür. Ümmetin büyük müçtehit simalarından biri bile olsa âlim kişi, Allah'a kul olmanın dışına çıkmış değildir; bilakis ilmi arttı ve ikinci derecede gelen özelliği büyüdüyse kulluğu da derinleşecek, sorumluluğu artmış demektir. Allah'ın kulu ve mükellef bir müminken kendinden ve ailesinden sorumlu tutulup muaheze edilecek sıradan bir mümine karşın âlim bir insan, yaşadığı çağdaki insanların tamamından hesaba çekilecektir. Yazdığı/yazmadığı kitaplar veya konuştuğu/konuşmadığı dersler sebebiyle belki ondan sonra beş yüzyıl boyunca yaşamış insanların itikadına-ameline etki etmesinden ötürü hesabı çok daha geniş olacaktır.

Ümmetimizin mensupları içinde sıradan biri olmakla ümmetin üst sıralarında biri olmak arasında büyük fark vardır. Kulluk, mükellef olma ve Allah'ın huzurunda hesap verme açısından derinleşilebilirse de kenara çekilme kimse için mümkün değildir. **Ümmetin içinde biri olmak öncelikle Allah'ın kulu olmaktır ve bütün unvanlarımız sonradan takılmıştır. Âlimimize ve fakirimize, cahilimize ve zenginimize bu gözle bakmalıyız. Kulların âlime saygısı âlim tarafından sömürülmeyeceği, etrafındakileri ikinci bir kulluk çuvalına sokamayacağı gibi unvanlar da suistimal edilemez.**

Ümmetimiz âlimine, hocasına, siyasetçisine, suffiye bu mantıkla bakmadığında putlaştırılmış âlimler, peygamberin peşinden gider gibi şeyhin peşinden gidenler, her şeyi bırakıp hocasının peşinden koşanlar, malına tapınılan zenginler meydana gelir. Hâlbuki malına tapınılan değil malından istifade edilen zenginler olabiliriz ancak. Çünkü zengin zengin olmakla kulluk ve mükelleflik sınırlarında hiçbir aşım mümkün değildir. Kitaplarını tahrif etmiş önceki ümmetlerden farkımız budur.

Kıyamet gününe kadar bu ayarımızı korumak zorunda olduğumuz gibi yine kıyamete dek bunun suistimali de yapılacaktır. Zira hoca efendilik, şeyhlik, zenginlik gibi vasıflar insanların gözüne şirin görünme potansiyeli taşıdığından suistimale oldukça açık sıfatlardır.

Canlarımız kurban olası Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Medine pazarında fiyatların yükseldiği söylenip bu konuda tüccara uyarıda bulunması hususunda kendisine rica edildiği zaman, "hayır, fiyatları yükselten de indiren de Allah'tır. Tüccar mal bol olmadığı için fiyatları yükseltmiştir, bol olsaydı fiyatlar aşağı inerdi. Ben fiyatları indirmeleri için emir verirsem esnafa zulmetmiş olurum. Allah'ın huzuruna hiç kimseye zulmetmemiş biri olarak çıkmak istiyorum" buyurmuştu. Bu hadiseden anlıyoruz ki insanlara karşı peygamberlik vasfını kullanması istendiğinde, Efendimiz aleyhisselam bu şekilde bir kullanımı zulüm diye nitelemiş ve buna yanaşmamış yani unvanını insanlık sınırlarını aşacak biçimde kullanmamıştır.

Âlimler, âlimden âlime ilmi aktarır ve Resûlullah aleyhisselama vâris olmanın değerini naklederler. Ama bu durum bile onları hiçbir zaman ümmet-i Muhammed'e mensup olma standartlarının üstüne çıkarıp tapınılan, her sözüne şartsız itaat edilen biri hâline getirmez. Ruhları terbiye eden ve hareketlere yön veren şeyh efendiler de böyle görülecektir. Âlimin otoritesinin kabul edilmesi, irşat eden şeyh efendiye hürmet gösterilmesi gibi durumlar tabii ki bahsedilen aşırılıklara kaçılmamasıyla ilgili değildir. Burada denge korunacaktır.

Âlimin beşer sınırlarında değerlendirilmesi gerektiğine dair çizgiyi bir önceki dersimizde izah etmeye çalışmıştık. Tekraren vurgulamamız gereken bir hususun altını çizelim ki âlimlerin bizim zamanımızda yaşayanlarıyla yüzyıllar önce yaşayanları kıyas edildiğinde bu mukayese bir bakıma gülünçtür. Güneş on metre mesafede duranla bin dört yüz metre uzağında duran cismin aynı oranda etkilenmeyeceği gibi. Kıyamete doğru yaklaşıldıkça imkânların ve fırsatların çoğalmasına, fırsatların artmasına rağmen nübüvvet güneşinden uzaklaşıldıkça en azından feyiz ve bereket azalır. İki binli yıllarda yaşayan bir âlim ile hicretin onuncu senesinde yaşamış bir âlimin kıyaslanması bu bakımdan mümkün değildir. İki yüzüncü senede yaşayanla yüzüncü senede yaşayan arasında da fark söz konusudur. Günümüzden beş yüz sene sonra yaşayacak olan bir âlim de bugünkülerden daha geride duracaktır.

Çekim alanından, bereket ve feyiz noktasından uzaklaşıyor oluşu bunu gerektirir.

Fakat bu 'az bilmek' manasına da gelmez. Bu zamanda yaşayanlar belki İmam-ı Azam'dan daha fazla bilgiye sahip olabilirler. Zamanımızın kütüphaneleri devasadır. Ebu Hanife'nin bütün kitaplarının toplam sayfa sayısı binlerce değilken şimdi belki sadece bir senede yüzlerce sayfa dolusu satır kaleme alan âlimler vardır. Feyiz, bereket, tesir ve Allah'ın rahmetinin altında olmak ise başka bir şeydir.

*

Rabbimizin imtihanları çeşit çeşittir. Kısa boylu biriyle uzun saçları olan bir başkasını farklı imtihanlara tâbi tutar, kâfirleri topraklarına saldırttığı bir müminle büyük servet vererek sınıdığı bir müminin imtihanı da aynı değildir. Bekârlık bir imtihan, evlilik daha büyük imtihandır. Çocuğu olmayanın imtihanı bir türlü, çocuğu olanınki başka türdür. Rabbimizin işlerine hudut yoktur. Kur'an-ı Kerim, Rahman suresinin 29. ayet-i kerimesinde Allah Teâlâ hakkında, "her gün bir iş üzeredir" buyuruyor:

كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ

Bu manzaradaki imtihanlardan biri de ümmet-i Muhammed'in fertlerinin âlimlerle olan imtihanıdır. Bu Siyonizm'in ümmetin başında bela olarak durması gibi bir şeydir. Âlimlerle imtihan, evlenip yuva kurmak gibi çetrefilli, zor bir sınamadır ki âlimlerin olmayışı kıyametin yaklaştığına, varlığı ise çalışmayıp yerinde durması nedeniyle yine zor bir duruma delalet eder. Tefsir profesörü olmuş ama mahallesinden bir kula günün birinde sabah namazı kılmakla ilgili telkini görülmemiş bir âlimi düşününüz. Vay hâline onun!

Üçüncü tehlikeli şık da âlimin çalışması, gençlerin onun etrafında kenetlenmesi ama bir zaman sonra o âlimin kendini -adı konmamış- peygamberlik makamını işgal edecek kadar ileride görmeye başlamasıdır. İnsanlar da tıpkı sabah namazına niyet edip ellerini kulaklarına kaldırdıkları zaman taşıdıkları ciddiyet türünden bir samimiyetle onun etrafında bu türden bir kenetlenmeyle durmaktadırlar. Böyle bir ikilemde âlimler adeta 'yiyen de yemeyen de pişman' denen pişmaniye gibidir.

Öyleyse ilmi ellerinde bulunduran âlimlere bakış nasıl şekillenecektir? **Müslüman'da 'lâilâheillâh Muhammedun Resûlullah' demek bir standart oluşturur ve her Müslüman, kimin Allah'a kulluk edip kimin de Allah olduğunu ayırt edip bilmelidir, kimin Muhammed aleyhisselam kimin de onun mirasından nasiplenmekten öte bir konumu olmadığını bilmesi gerektiği gibi. Bu kadar bilgi sahibi olmamanın ümmet içinde hiçbir özrü de yoktur. Kimse kardiolog kadar tıp bilgisine sahip olmak**

zorunda değilse de bıçağı eline sürünce elinin kanayacağını bilmek herkesin üstüne vazifedir. Bu zorunlu bir sağlık bilgisidir. Elini ateşe sokan biri canının yanacağını bilir, bilmezse delidir, bilerek yaparsa intihara meyletmiştir.

Âlimin, şeyhin ve siyasetçinin ilah olmadığını da her mümin bilmek mecburiyetindedir. On senelik birlikteliğin ardından başındaki liderinin onu kendine kulluğa götürmekte olduğunu, trenin raydan kaydığını fark etmek ve ikilemin ayırında olmak bir imtihandır: Âlimler olmadan, cehalet içinde yaşayarak bataklığa sürüklenmek veya âlimleri abartıp onların ayetten-hadisten kaynaklanmayan sözlerini adeta ayet-hadis gibi görerek imtihanı kaybetmek.

Bu bakımdan teşbihte beis yoktur ki âlimler evimizde kullandığımız elektrik tesisatı gibidirler; aşırı voltaj yangına neden olur, düşük voltajla ise iş görmek mümkün değildir.

Âlimlerin halkın imtihanı olmaları noktasında hiçbir özür geçerli değildir. İnsanlar sahte parayı ya da çürük binayı ayırt etmeyi bildikleri gibi sahte âlimi de ayırmalıdır. Âlimlerin peygamberlere vâris oldukları doğrudur ama bir mirastan herkes eşit pay almaz. Âlimin de Resûlullah aleyhisselama ne derece vâris olduğu, mirastan ne kadar pay alacağını bilmesi, görülmesi lazımdır. Peygamber aleyhisselam dünyanın işlerine hükmeden kuşatıcı bir şeriatı elinin altında bulunduruyor, aile düzeninden ziraata kadar her alana dair nizam getiriyordu. Bu şeriatın bir âlime kalan pay nedir? Okuduğu yirmi kitap Kur'an'ın ve hadislerin yüzde kaçına tekabül etmektedir? Resûlullah'ın yüzde yüz vârisi olarak karşımıza dikilen birinin mirastan aldığı pay yüzde on olarak takılı kalmışsa burada bir çarpıklık söz konusudur ve kuşatıcılıkla ilgili sorun var demektir.

Yalnızca zühtle ilgilenen veya sadece cihat ayetlerini düstur edinen birinin mirastan seçip aldığı, mirasın tamamı değildir. Böyle seçmeci hareket eden biri mesela Yusuf aleyhisselamın kıssasını anlatan surenin hikmetlerine hâlâ temas edememiş ya da aile terbiyesine dair hadis-i şeriflerden ders çıkarmayı sıraya koyamamış demektir. Böyle bir âlim kendini tam kapasiteli vâris olarak görmek yerine durması gereken çizgiyi bilerek davranmalıdır.

Halkın, ulemanın 'çürüklerini' anlayamayıp ayırım yapamadığı sürece Rabbinin huzuruna, başına dert olarak aldığı bir meseleyle varacağı muhakkaktır. Bu insanın kendine olduğu kadar âlimlere de zulmetmesidir aynı zamanda. Bu bakışın siyasetçilere de uyarlanması gerektiği şüphe götürmez. Hatasında bile feyiz ve bereket aramak bir siyasetçinin kendine dahi zulümdür, halka zulüm olduğu gibi.

Ümmet-i Muhammed'in liderlerinden Sultan İkinci Abdülhamid, liderlik konumunun kritikliği itibariyle Fatih Sultan Mehmed'den daha önemli bir isimdir. Çünkü halifedir ve ümmetin başıdır. Fatih Sultan Mehmed ise İstanbul'u fethetmesi itibariyle ümmetin gözbebeği olmuştur, halife değildir. Sultan Mehmed yedi kere üst üste fetih gerçekleştirse yine de ümmet-i Muhammed'in halifesi olma payesine ulaşamazdı. Yaptığı işle Peygamber aleyhisselamın övgüsüne mazhar olmuşsa da siyasî unvan itibariyle Sultan Abdülhamid ile aynı makamda görülemezdi.

Sultan Abdülhamid, bin kurtla bir odaya kapanıp kalmış biri gibiydi. Âlimlerin bile onu takdir edemediği bir dönemde yaşıyordu ve avam da sık sık onun aleyhine tuzağa düşüyordu. Onca bereketli işine rağmen Sultan Abdülhamid'i melekleştirmek ise doğru değildir. Ümmetin topraklarında işgal hareketlerinin filizlenmesinin onun devrinde gerçekleşmesi bir olgu olarak önümüzde durmaktadır. Onu bir paragrafta övüyorken diğer paragrafta hatasından söz etmemiz melekleştirmeye engel, yerden yere vurmanın önünde de set yerine geçer.

Bu, âlimlere olan dengeli ve itidalli bakışın siyasetçilere de uyarlanabileceğiyle ilgili bir örnektir. Karşımızdaki hak ettiği yerde dursun diye konuşmak başka, bu çizgiyi kaybettiren dengesizliklere yol açmak başkadır.

Bütün bu meselelerin karmaşık gelmesinden hareketle fütür getirip bıkmak ve kenara çekilmek de insanın hakkıdır gibimize geliyor. Nitekim İmran ibni Husayn radiyallahu anh, iman etmeden önce Efendimiz aleyhisselama gelmiş, “sen kelime-i şahadetten söz ediyorsun, tamam; namaz kıl diyorsun, o da tamam; oruç tutmamızı istiyorsun, o da tamam; haccetmemizi söylüyorsun, ona da tamam ama zekât diye bir şeyden ve cihattan söz ediyormuşsun; ben malımı senin fakirlerini doyurmak, canımı seni korumak için mi besledim? Bu ikisini yapmam” demiş. Pazarlık ediyor.

Efendimiz aleyhisselam onun elini tutmuş, sallamış ve “İmran” buyurmuş, “zekât ve cihat olmadan cenneti nasıl kazanacaksın?” İmran radiyallahu anh da hiç çaresi olmadığını gördükten sonra kabul edip kelime-i şahadeti söyleyerek iman etmiş.

İslam’ın konu başlıklarının çokluğunu görüp kulluk imtihanından kenara çekilmek Yahudi karakterine yaraşır, Müslüman karakterine değil. İslam’da her ne varsa hepsi emanet olarak mirasçılara kalmıştır. Âlimler de bu mirası ve Resûlullah’ı temsil ediyorlar, şeriatımızın öğrenilme aracısı onlarsa en büyük imtihanımızın da âlimlerle yaşanması oldukça mümkün ve muhtemeldir. Onlar doğal olarak bizim için imtihanlılar.

Lâkin İskilipli Atıf Hoca’nın neden idam edildiğini hâlâ anlayamamış olan ümmetimiz elbette âlimlere bakış açısının zorlu ve çetrefilli oluşuyla imtihan edildiğini anlayamayacak, konuyla ilgili ikazları kaval dinler gibi dinleyecektir.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ahabına salat ve selam olsun.